

Věda a výzkum: Programové teze

Václav Cvrček

Proděkanské teze nejsou volným programovým dokumentem, který by popisoval samostatnou vizi navrženého kandidáta pro fakultu; jsou vázány mj. strategickými dokumenty fakulty a univerzity (Strategický záměr UK 2021–2025 a Strategický záměr FF UK 2021–2025) a programem děkanky, s nímž do své funkce kandidovala. V případě proděkana, který má nastoupit v polovině funkčního období, je nadto třeba formulovat priority na zbývající čas se zřetelem k tomu, co bylo vykonáno, jaké agendy byly nastoleny jeho předchůdcem a jaké úkoly zbývá dokončit. Programové teze se tak spíše než přehlídkou vizí stávají přihlášením se k obecnému směřování a nastolenému trendu dosavadního vedení fakulty a rezortu, který je aktualizován se zřetelem k současné agendě a doplněn o dílčí cíle, o něž lze ve vyměřeném čase smysluplně usilovat.

Strategické dokumenty UK a FF UK traktují oblast vědy jako základní prvek rozvoje těchto institucí. Podpora kvalitní vědy, mezioborové propojování expertíz a rozvoj příležitostí k bádání tak zůstává jedním z pilířů rezortu vědy a výzkumu. Jakákoli systémová opatření v této oblasti se musí opírat o důkladné poznání současného stavu, jeho slabin a silných stránek. Analýzu současného stavu nám nově zprostředkovávají dvě hodnocení, která probíhají nebo mají v brzké době proběhnout: hodnocení akademických pracovníků na FF UK a připravované hodnocení vědy na UK.

V tom prvním dokázala fakulta získat řadu cenných poznatků o akademících, kteří na ní působí, detailně ohodnotit jejich nejlepší publikace a hodnocení má potenciál přinést další vhledy i do oblasti výuky, grantové činnosti a třetí role. Tyto poznatky o nás, o tom, jak naše fakulta funguje, stále čekají na analytické zhodnocení, které může vést k poučenému nastavení systémových opatření vedoucích k prohloubení podpory dobrých strategií a k eliminaci těch nežádoucích. Druhé hodnocení, probíhající napříč fakultami UK na půdorysu projektů Cooperatio, nám může poskytnout horizontální srovnání mezi obory (jakkoli bohužel skepticky hledíme k možnosti srovnat stejné obory na různých fakultách), což by mohlo opět přidat další střípky do mozaiky strategie, kterou se chceme v oblasti vědy v nadcházejících letech ubírat. Je přitom zjevné, že fakulta se bude muset aktivně podílet na tom, jak budou výsledky tohoto hodnocení v rámci UK interpretovány, protože už z navržené architektury celého evaluačního procesu zřetelně vyplývá, že v něm lze identifikovat řadu rizik.

Vědecká rada

Oblast habilitačních řízení a řízení ke jmenování profesorem prošla v posledních dvou letech poměrně zásadním přerodem. Rád bych zde navázal na aktivity mého předchůdce a vedení fakulty, které vyvrcholí sdělením děkana, v němž budou specifikovány požadavky na kandidáty těchto řízení a popsány způsoby jejich hodnocení. Tento krok považuju za nesmírně důležitý pro ztransparentnění obou typů řízení a jejich celkové zkvalitnění. Vzhledem k tomu, že celá řada akademických pracovníků naší fakulty se přihlašuje do řízení na své domovské instituci, bude mít toto opatření nesporný formativní vliv i na badatelskou činnost na FF UK.

Paralelně s přípravou tohoto sdělení dochází ke změnám parametrů habilitačního i profesorského řízení také na UK. Lze tedy očekávat, že fakultní opatření bude třeba aktualizovat nejen s ohledem na zkušenosti s jeho implementací, ale také z potřeby harmonizovat fakultní a univerzitní stanoviska.

Ve vyhodnocování jednotlivých aspektů sdělení a v jeho případné novelizaci bych rád navázal na otevřený a komunikativní styl, který provázel jednání Vědecké rady FF UK v posledních dvou letech, a návrhy na úpravy bych chtěl detailně konzultovat s jejím plénem.

Se vstupem sdělení v platnost souvisí i potřeba informovat o jeho důsledcích dovnitř fakulty. Kandidátům uvažujícím o habilitaci či profesuře by měla být zprostředkována informace o tom, jaká měřítká budou na hodnocení jejich dosavadní činnosti uplatňována. Zároveň s tím bych rád tuto příležitost využil k většímu informování o jednáních vědecké rady tak, aby o probíhajících habilitačních a profesorských řízeních byla zpravována celá akademická obec fakulty.

Doktorské studium

V segmentu doktorského studia bych rád navázal na soustavnou komunikaci proděkana s předsedy oborových rad. Tato komunikace bude v nadcházejícím období klíčová především proto, že hlavním úkolem na tomto úseku bude implementace připravované reformy doktorského studia, která byla schválena vládou. Je zjevné, že celá řada parametrů reformy zatím není známa a část těch, o kterých se dnes mluví, se může v procesu implementace změnit, avšak zároveň platí, že základní obrysy změn jsou zřetelné a že proaktivním postupem se na dopady reformy můžeme cíleně připravovat tak, abychom z ní těžili co nejvíc.

Za klíčové považuju tyto tři aspekty:

- Zkvalitnění práce oborových rad při evaluaci stávajících studentů a při přijímání nových studentů doktorského studia. Je zřejmé, že zesílený tlak na zeštíhlení objemu PhD studia spolu se snahou o vytvoření lepších podmínek pro aktivní a perspektivní studenty umocní pozici oborových rad, které budou zodpovědné za to, že program jimi zajišťovaný povede k výchově kvalitních budoucích akademiků. Jejich aktivní přístup k hodnocení průběhu studia doktorandů by se měl navíc odrazit v lepším poměru úspěšně dokončených studií (graduation rate), což je jeden z parametrů, který značným způsobem ovlivňuje příjem fakulty.
- Požadavek zvyšování internacionalizace doktorského studia vyvstává nejen v souvislosti s připravovanou reformou, ale vyrůstá i z programu stávajícího vedení. Rád bych se zasadil o zvyšování počtu zahraničních členů oborových rad a zahraničních oponentů či konzultantů; úkolem vedení v této souvislosti je především odstraňovat administrativní překážky, které by takovému propojování se světem mohly bránit. S internacionalizací souvisí i otázka poplatků za studium v cizojazyčných programech; soudím, že je třeba ji řešit odlišně než u pregraduálního studia, protože cílem doktorského studia není pouze zvyšování kvalifikace uchazečů – fakulta realizací PhD studia přijímá juniorní badatele, kteří se podílejí na jejím celkovém vědeckém výkonu. FF UK má proto eminentní zájem na tom, aby byla schopna přilákat kvalitní adepty doktorského studia ze zahraničí, poplatky za doktorské studium by z tohoto titulu tedy neměly být odrazující. Zároveň je třeba zohlednit specifické nároky, které jsou s takovým studiem spojeny, a tyto poplatky by v maximální možné míře měly kompenzovat náklady s tím spojené.
- Reforma doktorského studia bude vyvíjet zvýšený tlak na malé obory doktorského studia. S tímto faktem musíme do budoucna počítat a připravovat se na něj. Rád bych proto ve zbývajícím čase tohoto funkčního období otevřel diskusi o spojování doktorských programů do větších celků. V některých vědních oblastech už takové diskuse probíhají a předběžné výsledky ukazují, že pro zdar takových snah je klíčové, aby tato iniciativa probíhala nikoli shora (jak tomu je na jiných VŠ v ČR), ale od samotných oborů postupným hledáním funkčních řešení a schůdných kompromisů.

Ediční činnost

Fakulta si dlouhodobě udržuje svoji vlastní ediční politiku, přičemž se zároveň nebrání diskusím o jejím dalším směřování. V souladu se Strategickým záměrem fakulty bych rád přispěl ke zlepšování kvality a k podpoře fakultních časopisů, které mají potenciál hrát mezinárodně či národně významnou roli ve svém oboru. Je třeba periodicky provádět evaluaci toho, které tituly této podpory jsou hodny a které se naopak z hlediska vědecké strategie fakulty už podporovat nevyplácí (zde je pak třeba přistoupit k financování z jiných zdrojů). I v tomto segmentu lze využít informací z různých hodnocení vědy (fakultního, univerzitního, národního; mezinárodní žebříčky) a pokusit se o nastavení objektivnějších kritérií evaluace kvality fakultou vydávaných časopisů.

V oblasti neperiodických publikací prochází fakulta proměnou ve způsobu řízení jednotlivých edičních řad ustavením Ediční rady. Tuto transformaci je třeba dokončit a připravit podmínky pro vyhodnocení, do jaké míry prospěla záměrům fakulty, příp. jakým způsobem v její transformaci pokračovat dál.

V Praze, 2. května 2024